

Розробник: Мельничук Анатолій Леонідович, кандидат географічних наук,
доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри економічної та соціальної географії

dot проф. Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 15 від « 12 » травня 20 22 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від « 29 » серпня 20 22 року

Голова науково-методичної комісії Н.Кр Наталія КОРОГОДА

« 29 » серпня 20 22 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати в студентів здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері територіальної організації соціуму та виробити практичні навички з вибору й обґрунтування рішень щодо її оптимізації. Основний зміст дисципліни ґрунтується на застосуванні сучасних теорій та методів соціогеографічного дослідження містобудівних процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умов недостатності інформації.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Суспільна географія», «Економічна географія», «Соціальна географія», «Вступ до урбаністичних студій», «Географія України», «Методи урбаністичних досліджень».

2. Знання теоретичних основ суспільної географії, економічної географії, соціальної географії.

3. Володіння навичками аналізу просторового розвитку, методами урбаністичних досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Географія Києва та метрополітенського регіону» є однією із складових підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Урбаністика та міське планування» галузі знань 10 Природничі науки зі спеціальності 106 Географія. Розкриваються особливості структури та соціально-економічного розвитку Столичного регіону, стратегування та планування розвитку його території. Аналізуються передумови та ресурсна база розвитку Київського метрополітенського регіону, просторові відмінності людського потенціалу, галузева та територіальна структури господарського комплексу, гуманітарної сфери, розвитку житлової забудови, екомережі, туризму та рекреації в регіоні. Розкриваються суспільно-географічні підходи до стратегування та планування території Київського метрополітенського регіону на різних ієрархічних рівнях.

4. Завдання:

- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу щодо особливостей розвитку регіону із великим містом (ЗК-4);

- здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань щодо особливостей розвитку регіону із великим містом (ЗК-7);

- вміння працювати як самостійно, так і в команді (ЗК-12);

- вміння самостійно досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри організації природи, населення та господарство і взаємозв’язків між ними щодо особливостей розвитку метрополітенського регіону із великим містом (ФК-8);

- вміння пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства метрополітенського регіону та України, розуміти та пояснювати стратегію її сталого розвитку (ФК-9).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання	Методи оцінювання та	Відсоток у підсумковій
--	---	----------------------	------------------------

Код	Результат навчання	і навчання	пороговий критерій оцінювання	оцінці з дисципліни
1.1	концепції управління розвитком регіону	лекція	Контрольні роботи, виконання практичних робіт, творчих аналітично-розрахункових робіт, презентація, дискурс, залік	4%
1.2	методологію суспільно-географічного дослідження розвитку метрополітенського регіону	лекція		4%
1.3	методику суспільно-географічного дослідження розвитку метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.4	методи аналізу розвитку метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.5	методику планування оптимальної організації території метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.6	законодавчу та нормативну базу розвитку регіону з міською агломерацією	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.7	рівень розвитку ресурсного потенціалу метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.8	рівень геодемографічного розвитку метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.9	рівень господарського розвитку метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.10	рівень розвитку гуманітарної сфери метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.11	екологічні проблеми та екомережу метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
1.12	геостратегування та геопланування розвитку метрополітенського регіону	лекція, практичне заняття, самостійна робота		4%
2.1	володіти способами і прийомами розробки документів планування території	практичне заняття	Контрольні роботи, виконання практичних робіт, творчих аналітично-розрахункових робіт, презентація, дискурс, залік	до 12%
2.2	володіти методами збору первинних даних, підбору матеріалів для геопланування та геостратегування розвитку метрополітенського регіону	практичне заняття		
2.3	володіти навичками застосування методів урбаністичних досліджень для аналізу/оцінки розвитку Києва та метрополітенського регіону	практичне заняття		
2.4	розробляти пропозиції щодо напрямів розвитку Київського метрополітенського регіону	практичне заняття	Виконання практичних робіт, творчих	до 30%

2.5	визначати економічну та соціальну ефективність розвитку Київського метрополітенського регіону	практичне заняття	аналітично-розрахункових робіт, презентація, дискурс, контрольні роботи, залік	
2.6	визначати напрями ефективної реалізація рішень заходів з розвитку Київського метрополітенського регіону	практичне заняття		
3.1	комунікація: вироблення у студентів комунікативних навичок, навичок ведення дискусії	практичне заняття, презентація, дискусія	Виконання практичних робіт, творчих аналітично-розрахункових робіт, презентація, дискурс, контрольні роботи, залік	до 5%
4.1	автономність та відповідальність: розуміння особистої відповідальності при аналізі та прийнятті управлінських рішень в сфері управління міським розвитком			до 5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	4.1
	Програмні результати навчання																			
1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях предметної області географічних наук (ПРН 1)	+	+	+				+	+	+	+	+	+				+	+	+		+
2. Демонструвати уміння проводити польові та лабораторні урбоекологічні дослідження (ПРН 5)			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
3. Застосовувати моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки (ПРН 7)		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
4. Виконувати дослідження географічної оболонки та її сфер за допомогою кількісних та якісних методів аналізу (ПРН 9)			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5. Аналізувати склад і будову природно- та суспільно-географічних об'єктів і систем (відповідно до спеціалізації) на різних просторово-часових рівнях (ПРН 10)	+	+					+	+	+	+	+				+				+	+
7. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в галузях предметної області урбаністичної географії (ПРН 12)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	
8. Демонструвати здатність проводити самостійні дослідження природно- та суспільно-географічних об'єктів, систем і процесів у географічній оболонці за польових і лабораторних умов (ПРН 14)			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання письмових контрольних робіт, виконання практичних робіт, заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1 – 1.12 (знання)** – до 4% за кожен;
- результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.3)** - до 12%;
- результати навчання – **2 (вміння РН 2.3-2.6)** - до 30%;
- результати навчання – **3.1 (комунікація)** - до 5%
- результати навчання – **4.1 (автономність та відповідальність)** – до 5%

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та практичних занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на практичних заняттях та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на практичних заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення практичних занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Онтологічний статус географії столичного регіону	2		
2	Науково-методологічні засади дослідження с столичного регіону	2	2	
3	Регіоназнавство. Етапи розвитку вітчизняного та світового регіоназнавства як науки та практики	2		5
4	Інформаційна база вивчення Києва та метрополітенського регіону	2	2	5
5	Суспільно-географічне положення Київського метрополітенського регіону	2	2	
6	Ресурсна база розвитку Київського метрополітенського регіону	2	2	5
7	Столичний регіон в системі реформи адміністративно-територіального устрою в Україні. Закон про Столицю України – міст-герой Київ	2	2	
8	Географія населення Київського метрополітенського регіону	2	2	5
9	Система розселення населення Київського метрополітенського регіону	2	2	5
10	Процеси урбанізації в Київському метрополітенському регіоні. Проблеми житлової забудови регіону.	2	4	5
11	Географія промисловості Київського метрополітенського регіону	2	2	10
12	Агробізнес Київського метрополітенського регіону	2	2	5
13	Київ та метрополітенський регіон як центр розвитку ІТ в Україні	2	2	5
14	Гуманітарна сфера Київського метрополітенського регіону	2	4	10
15	Екологічні проблеми та розвиток екомережі Київського метрополітенського регіону	2	2	
Всього		30	30	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

лекцій – **30 год.**

практичних занять - **30 год.**

самостійної роботи – **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Суспільно-географічне районування України: навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2000.
2. Tabuchi T. Historical trends of agglomeration to the capital region and new economic geography // *Regional Science and Urban Economics*. - Volume 44, January 2014, Pages 50-59.
3. Пістун М.Д., Мельничук А.Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку України. Київ: Київський університет, 2013.

Додаткові:

4. Fujita, M., Krugman, P., Mori, T., On the evolution of hierarchical urban Systems // *European Economic Review*, 1999.43, 209-251.
5. Денисенко О.О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект. Київ: Інститут географії НАН України, 2012.
6. Дмитрук О. Ю. Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічного дослідження. Київ: Обрії, 2004. 239 с.
7. Доценко А. І. Концепція розселення населення. Київ: РВПС України НАН України, 2008. 72 с.
8. Ішук С.І., Гладкий О.В. Київський столичний регіон: його межі, функції та напрями розвитку. *Економічна та соціальна географія*. 2013. Вип. 1(66) С. 21-31.
9. Ковтун В. В., Степаненко А. В. Города Украины: Экономико-географический справочник. К.: Вища школа, 1990. 279 с.
10. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація : монографія. Київ : Прінт Сервіс, 2014. 132 с.
11. Мельничук А.Л. Розвиток міста Києва на основних історико-географічних зрізах. *Економічна та соціальна географія*, 2013. С. 87 – 95.
12. Пилипенко І.О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: монографія. Херсон: Грінь ДС, 2015.
13. Пістун М. Д. Суспільно-географічне районування України. Київ: ВПЦ «Київський університет», 1999. 41 с.
14. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. Київ: Крамар, 2009. 170 с.
15. Мезенцев К.В., Провотар Н.І., Гнатюк О.М., Мельничук А.Л., Денисенко О.О. Неоднозначні приміські простори: тенденції та особливості зміни повсякденних практик. *Економічна та соціальна географія*. 2019, Вип. 82. С. 4-19.
16. Корейко Ю.В., Мельничук А.Л., Житло для кожного гаманця чи просторова сегрегація населення. Куди ведуть девелопери Україну? *Географія та туризм*. 2019, Вип. 54. С. 61-68.
17. Мезенцев К.В., Провотар Н.І., Гнатюк О.М., Мельничук А.Л., Денисенко О.О. Траєкторії розвитку приміських просторів. *Науковий Вісник Херсонського державного університету. Географічні науки*. 2020. № 13. С. 63-75.
18. Мельничук А.Л., Ганіченко К.В. П'ять років формування об'єднаних територіальних громад в Україні: ефективність та ефекти адміністративного

завершення етапу реформи на прикладі Київської області. Науковий Вісник Херсонського державного університету. Географічні науки. 2020. № 12. С. 17-24.

19. Gnatiuk, O., Melnychuk, A. Spatial-temporal aspects of toponymy decommunization in the city of Kyiv. *The Ideology and Politics Journal* 1(15) 2020, 83–114.